Ciclosporine

Capsules bij ernstig eczeem

Het doel van deze folder

Deze folder is voor mensen die starten met ciclosporine bij constitutioneel eczeem, ook wel atopisch eczeem genoemd, en voor ouders van kinderen die dit medicijn krijgen. Je leest wat het medicijn doet, hoe je het gebruikt, welke controles nodig zijn en waar je zelf op let.

Wat is ciclosporine en hoe werkt het?

Ciclosporine remt de afweercellen (T-cellen) die bij eczeem te actief zijn. Daardoor worden ontsteking en jeuk minder. Het werkt in het hele lichaam. Ciclosporine wordt al lang gebruikt, ook bij mensen met een transplantatie.

Ciclosporine geneest eczeem niet en verandert je aanleg niet. Het remt de ontsteking zolang je het gebruikt.

Waarom krijg je dit medicijn?

Je hebt ernstig eczeem dat met smeren niet genoeg rustig wordt. Ciclosporine werkt snel en is daarom geschikt om een ernstige periode te doorbreken.

Ciclosporine is geregistreerd voor volwassenen met ernstig eczeem. Bij kinderen vanaf 2 jaar gebruiken artsen het ook. Dat heet off-label. Ze doen dat op basis van onderzoek en de richtlijn.

Hoe gebruik je het?

- Vorm: capsules of een drank.
- Hoe vaak: twee keer per dag, met ongeveer 12 uur ertussen, bijvoorbeeld om 8 en om 20 uur.
- Dosis: die hangt af van je gewicht. Meestal begin je hoger en gaat de dosis omlaag zodra het eczeem rustiger is. Verander de dosis nooit zelf.
- Eten: neem het elke dag op dezelfde manier, dus steeds met of steeds zonder eten.
- Slik de capsules heel door met water.

Een dosis vergeten?

Neem nooit een dubbele dosis om een vergeten dosis in te halen. Weet je niet wat je moet doen, vraag het dan je apotheek of arts.

Bewaren en reizen

Bewaar de capsules in de verpakking bij kamertemperatuur. Neem ze op reis mee in de handbagage, met een medicijnpaspoort van de apotheek.

Wanneer merk je effect en hoe lang gebruik je het?

Veel mensen merken binnen 2 tot 6 weken verbetering. Na 12 weken beoordeel je met je dermatoloog of het genoeg helpt.

Hoe lang je ciclosporine gebruikt, verschilt per persoon. Soms gebruik je het een paar maanden om een ernstige periode te doorbreken, soms langer. Bij langer gebruik bekijk je met je dermatoloog regelmatig of de voordelen nog opwegen tegen de risico's. Je arts bouwt de dosis langzaam af. Daarna kan een ander medicijn nodig zijn om het eczeem rustig te houden. Stop niet zelf.

Blijf naast dit medicijn elke dag een vettende crème smeren. Je arts kan daarnaast een ontstekingsremmende crème of zalf voorschrijven.

Onderzoek vooraf en controles

Voor de start

- Je arts vraagt naar je gezondheid, je medicijnen en een zwangerschapswens.
- Je bloeddruk wordt gemeten.
- Bloedonderzoek: bloedbeeld, lever, nieren, kalium en cholesterol, en een test op hepatitis B en C.
- Je arts kijkt welke vaccinaties je hebt gehad.
- Kun je zwanger worden? Dan wordt een zwangerschap uitgesloten.
- Je arts kijkt naar plekjes op de huid die op huidkanker kunnen lijken.

Tijdens de behandeling

- Na 4 weken: bloeddruk en nierfunctie.
- Na 8 weken: nierfunctie.

- Na 12 weken: bloeddruk en bloedonderzoek, ook het cholesterol.
- Daarna meestal elke 6 maanden: bloeddruk en bloedonderzoek. Heb je een hoger risico, bijvoorbeeld door je leeftijd, een hoge bloeddruk of omdat je ciclosporine langer dan een jaar gebruikt? Dan controleert je arts je nierfunctie en bloeddruk meestal elke 3 maanden.

Stijgt de nierwaarde of de bloeddruk, dan wordt de meting herhaald. Soms gaat de dosis omlaag of krijg je een medicijn tegen hoge bloeddruk. Je bloeddruk kan ook bij de huisarts worden gemeten.

Bijwerkingen

Vaak

- Hogere bloeddruk.
- Een lagere nierfunctie, meestal zonder klachten.
- Trillende handen, hoofdpijn, tintelingen.
- Misselijkheid, buikpijn of diarree.
- Meer haargroei op gezicht en lichaam.
- Dikker tandvlees. Poets goed en ga regelmatig naar de tandarts.
- Hoger cholesterol, kalium of urinezuur in het bloed.
- Spierkrampen of vermoeidheid.

Soms

- Infecties, zoals een koortslip of gordelroos.
- Opvliegers.

Zeldzaam maar belangrijk

- Blijvende schade aan de nieren bij lang gebruik of een te hoge dosis.
- Huidkanker, vooral bij lang gebruik en veel zon.
- Een ernstige infectie.

Wat je zelf vermijdt of meldt

- Eet en drink geen grapefruit of grapefruitsap. Dat verhoogt de hoeveelheid ciclosporine in het bloed.
- Gebruik geen sint-janskruid. Dat verlaagt de werking.
- Gebruik geen ontstekingsremmende pijnstillers, zoals ibuprofen, naproxen of diclofenac, zonder overleg. Die belasten de nieren extra. Paracetamol mag wel.
- Gebruik geen kaliumtabletten of zoutvervangers met kalium.
- Ga niet onder de zonnebank en bescherm je huid tegen de zon. Lichttherapie gebruik je niet tegelijk met ciclosporine.
- Veel medicijnen hebben een wisselwerking met ciclosporine, zoals sommige antibiotica, schimmelmiddelen en cholesterolverlagers. Vertel elke arts, tandarts en apotheker dat je ciclosporine gebruikt.

Vaccinaties

- Levende vaccins krijg je niet tijdens de behandeling. Voorbeelden zijn het vaccin tegen gele koorts, de BMR-prik en het waterpokkenvaccin. Heb je zo'n vaccin nodig, dan krijg je het minstens 4 weken vóór de start. Na het stoppen wacht je 1 tot 3 maanden; je arts zegt hoe lang. Overleg altijd met je arts.
- Je arts kijkt vooraf welke vaccinaties je hebt gehad en of je waterpokken hebt gehad.
- Vaccins zonder levend virus of bacterie mogen wel. Ze werken soms iets minder goed.
- De jaarlijkse griepprik en de vaccinatie tegen pneumokokken worden aangeraden. De griepprik is gratis via je huisarts. De pneumokokkenprik wordt vergoed uit je basisverzekering; je eigen risico kan wel gelden. Het vaccin tegen gordelroos zonder levend virus is voor volwassenen het overwegen waard. Het wordt meestal niet vergoed. Bespreek het met je arts of huisarts.
- Ga je op reis buiten Europa? Maak minimaal 2 tot 3 maanden voor vertrek een afspraak bij een reizigersvaccinatiebureau, zoals de GGD, en vertel welk medicijn je gebruikt. Levende reisvaccins krijg je niet, zoals gele koorts, tyfus via de mond en het vaccin tegen dengue. De vaccins tegen chikungunya krijg je bij deze medicijnen ook niet. Laat malariapillen en antibiotica altijd controleren door het vaccinatiebureau of je apotheek.
- Kinderen krijgen de prikken zonder levend virus uit het Rijksvaccinatieprogramma gewoon. Levende vaccins, zoals de BMR-prik, krijgen ze niet tijdens de behandeling. Overleg altijd met je arts.

Infecties en operaties

Dit medicijn remt de afweer. Je krijgt daardoor makkelijker een infectie, en een infectie kan ernstiger verlopen. Was vaak je handen en blijf weg bij mensen met waterpokken of gordelroos als je die zelf nooit hebt gehad. Heb je koorts of een ernstige infectie, neem dan dezelfde dag contact op. Soms stop je tijdelijk.

Krijg je een operatie of een ingreep bij de tandarts? Vertel dat je dit medicijn gebruikt. Je dermatoloog zegt of je tijdelijk moet stoppen.

Kinderwens, zwangerschap en borstvoeding

Ciclosporine kan in overleg tijdens de zwangerschap worden gebruikt als dat nodig is. Bespreek een kinderwens vooraf met je dermatoloog. Gebruik tijdens de behandeling betrouwbare anticonceptie; je arts bespreekt met je welke vorm geschikt is. Ben je zwanger, vertel het dan ook aan je verloskundige of gynaecoloog. Dan houden zij rekening met het medicijn. Vertel het ook aan het consultatiebureau. Je baby krijgt meestal een extra prik bij 2 maanden.

Borstvoeding geven kan volgens de richtlijn meestal; overleg dit vooraf met je dermatoloog. Er gaat maar weinig ciclosporine in de moedermelk. In de bijsluiter staat nog dat borstvoeding wordt afgeraden.

Voor mannen: je kunt ciclosporine volgens de huidige inzichten blijven gebruiken bij een kinderwens. Bespreek het met je arts.

De afweging

Ciclosporine werkt snel en goed bij ernstig eczeem. Het vraagt wel controles van bloeddruk, nieren en bloed. Onbehandeld ernstig eczeem heeft ook gevolgen, voor slaap, werk, school en stemming. Jij en je dermatoloog bespreken wat voor jou zwaarder weegt en kijken regelmatig of dat nog klopt.

Neem contact op met je arts of verpleegkundige bij:

- hoofdpijn of een hoge bloeddruk bij een meting
- veel minder plassen of dikke enkels
- trillen, tintelingen of spierkrampen die hinderen
- een nieuw plekje op de huid dat niet geneest
- zwangerschap of een zwangerschapswens

Neem dezelfde dag contact op bij:

- koorts of een ernstige infectie
- snel uitbreidende blaasjes of ronde wondjes op de huid met eczeem, vaak met koorts. Dit kan eczema herpeticum zijn.
- blaasjes zoals bij gordelroos of waterpokken

Veelgestelde vragen

Mag ik alcohol drinken?

Matig gebruik is meestal geen probleem. Drink niet veel, want alcohol belast de lever.

Waarom mag ik geen ibuprofen?

Ibuprofen en vergelijkbare pijnstillers belasten samen met ciclosporine de nieren. Gebruik bij pijn of koorts paracetamol.

Hoe lang mag ik ciclosporine gebruiken?

Dat verschilt per persoon. Langer dan een jaar kan ook, met goede controles van je nieren, je bloeddruk en je huid. Je dermatoloog bekijkt minstens elk jaar of doorgaan verstandig is.

Mag ik de zon in?

Ja, met zonnebrandcrème (factor 30 tot 50) en bedekkende kleding. Blijf tussen 12 en 15 uur uit de zon. Vermijd verbranden en de zonnebank.

Komt het eczeem terug als ik stop?

Dat kan. Daarom bouwt je arts langzaam af en bespreek je vooraf wat daarna komt.

Voor ouders: ciclosporine bij kinderen

Bij kinderen vanaf 2 jaar is ciclosporine een behandeling die artsen off-label gebruiken bij ernstig eczeem. De dosis hangt af van het gewicht. Er is ook een drank, die je met appelsap of sinaasappelsap mengt, nooit met grapefruitsap. Gebruik steeds hetzelfde drinken en een glazen of kunststof beker.

Controles

Bij kinderen volgen bloeddruk en bloedonderzoek voor de start, na 6 en 12 weken en daarna elke 3 maanden. Op hepatitis wordt alleen getest bij een verhoogd risico. Je arts volgt ook de groei.

Vaccinaties

De prikken uit het Rijksvaccinatieprogramma zonder levend virus gaan gewoon door. De BMR-prik krijgt je kind niet tijdens de behandeling. Je arts kijkt of die vooraf kan.

Er is alles aan gedaan om ervoor te zorgen dat de informatie in deze folder juist is. Toch is niet elke behandeling geschikt of werkzaam voor iedereen. Je eigen arts kan je uitgebreider adviseren.

Samengesteld door dr. Annemie Galimont, dermatoloog, naar het Farmacotherapeutisch Kompas (ciclosporine, 2026), de NVDV-richtlijn Constitutioneel eczeem (module ciclosporine en het addendum voor kinderen, 2020) en de conceptrichtlijn Screening en monitoring bij systemische medicatie voor inflammatoire dermatosen (NVDV, 2026). Uitgave: onlinedermatologie.nl, oktober 2026.